

Η σημαία

[...] «Εγώ ύφανα μια σημαία μπλάβη και γύρω-γύρω εκέντησα παπαδούλες!»

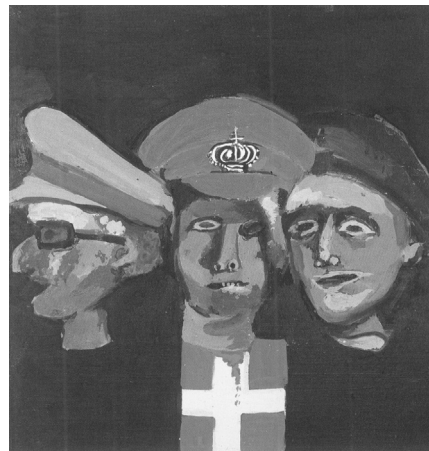
[...] «Εγώ πάλι ήσασα μιαν άσπρη, σαν τα χιόνια. Στη μισή τσ' ήβαλα έναν κόκκινο σταυρό και στσι τέσσερις γωνίες από ένα μουλαράκι».

[...] «Εγώ έχω απ' όλων των λογιώ τσι σημαίες γι' αυτό ήσασα εδώ μια ολοκόκκινη και εκέντησα από την μια άκρα μέχρι την άλλη τ' όνομά μου: «Ερήνη».

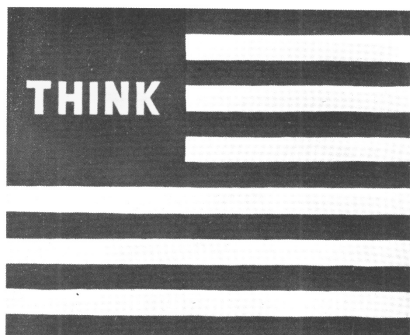
[...] Αυτά λένε οι γυναίκες από τα Καπετανιανά, χωριό του νομού Ηρακλείου της Κρήτης, σ' ένα κείμενο του Γιώργη Σταματάκη* με τίτλο «Η Σημαία, *Κρητικό Πανόγραμμα* 24 Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2007. Στο κείμενο αυτό, όπως και σε διάφορα δικά του σε άλλα τεύχη του ίδιου περιοδικού, η μυθοπλασία και η πραγματικότητα συνυπάρχουν, δημιουργώντας ένα απολαυστικό λαϊκό κρητικό ανάγνωσμα.

Ωστόσο αυτό που μας ενδιαφέρει εδώ είναι η σημαία ή καλύτερα οι σημαίες. Και οι σημαίες των Καπετανιανών είναι πραγματικές, δεν είναι μυθοπλασία, όπως μας βεβαιώνει ο ίδιος ο Γιώργης Σταματάκης, κεντημένες με εφευρετικότητα, χαρούμενες, λαμπερές, μεταλλαγμένες. Μεταλλαγμένες σε κάτι οικείο και καθημερινό. Νά με λίγα λόγια η ιστορία τους.

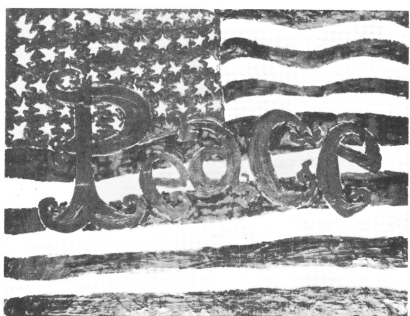
Στα Καπετανιανά δεν υπήρχαν σημαίες.

Δημοσθένης Κοκκινίδης, Νοέμβριος 1967.

Κλας Όλντενμποργκ, Απόσπασμα σημαίας, 1961.

Γουάλλν Χέντριξ, Ειρήνη, 1953.

[...] «Να υψώνετε σημαίες σ' όλα τα σπίτια κατά τας Εθνικές εορτάς», τους έλεγε ο δάσκαλος, αλλά μάταια. Όμως μια χρονιά 21 τ' Απρίλη, προπαραμονή τ' Αι-Γεωργιού αλησμόνητα, εβγήκανε καμπόσοι χωροφυλάκοι στο χωριό απ' ό,τι μάθαμε στην υστεργιά για να γυρέψουνε σημαίες. Εκάμανε την ανεγυρίδα του χωριού, εξανοίγανε γύρω-γύρω μα δε τως επάντιξε ούτε μία. «Ετσά οι γυναίκες εσάσανε τις πρώτες τους σημαίες. Και σ' όλες ο σταυρός ήγραφε με κεφαλαία γράμματα:

“ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΑΟΙ ΧΑΝΙΩΝ»

γατί το άσπρο πανικό τ' αγοράζανε από τον μπακάλη που τως επούλιε σε λουρίδες τα τσουβάλια τ' αλευριού. Αυτές όμως ήτονε οι πρόχειρες σημαίες. Σιγά-σιγά εσάσανε τσι σχολινές που ήτονε και φαντές και κεντιστές και πλεχτές.....

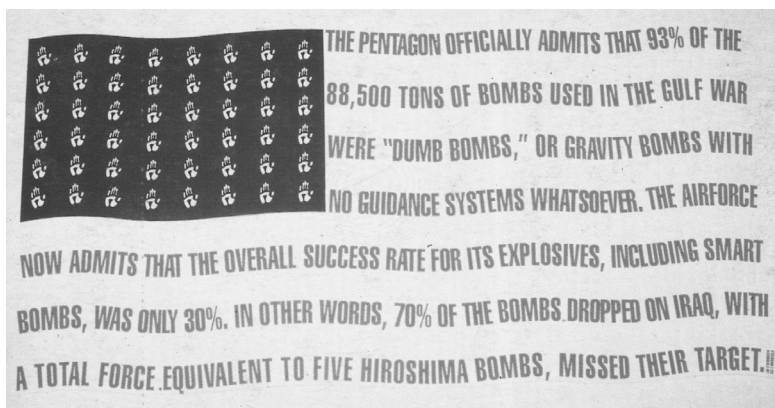
[...] «Εθνικές εορτάς είναι τρεις» τους είπαν.

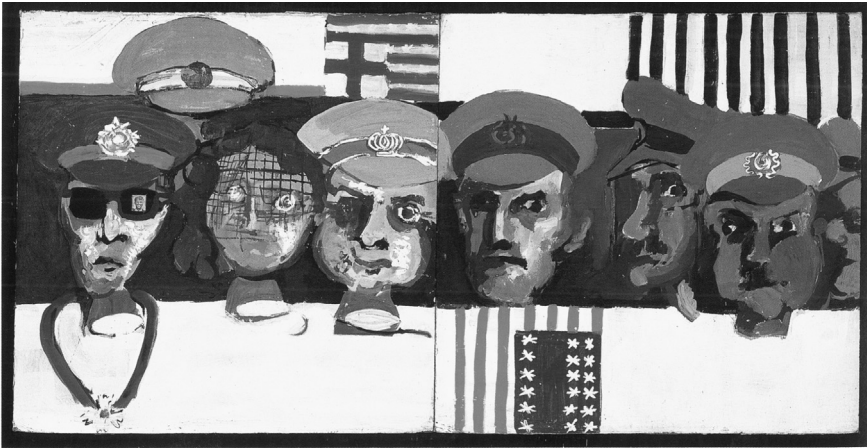
«Η 28η Οκτωβρίου, η 25η Μαρτίου και η 21η Απριλίου».

«Χαρά στις εορτάς!» τούπανε ντελόγο οι δικές μας. «Και καλά οι δυο πρώτες, τη τρίτη όμως γιάντα; Ποιός είναι ο κοζαλής άγιος που πρέπει να του τεντώνομε και σημαία;»

[...] «Εγώ τη δικιά μου θα την τεντώνω του Αγίου Μοδέστου. Αυτή 'ναι πραγματική εορ-

Από την έκθεση
σπουδαστών
των Γραφικών
Τεχνών του
Πανεπιστημίου
της Βοστώνης,
1992.

Δημοσθένης Κοκκινίδης, Ιούνιος 1967.

τή! Μπορώ να ξεχάσω το βούι μου που ήπεσε στην κολύμπα κι αν ήλειπε η χάρη του θα ήτονε εδά πνιμένο;»

Με θλίψη μου εγκαταλείπω αυτό το κείμενο που εξάλλου μόνο αποσπασματικά το αναφέρω για να περάσω στα «σοβαρά». Η σημαία είναι ένα «στοιχείο» που το συναντάς πολύ συχνά στην ζωγραφική λαϊκή ή μή, ή ναΐφ, ή ακόμη και παιδική, ελληνική και ξένη. Φυσικά ο ιδεολογικός ή αισθητικός τους χαρακτήρας δεν είναι πάντα ο ίδιος.

Αναφέρω για παράδειγμα ορισμένα έργα της αμερικάνικης ποπ - αρτ όπως του Κλας Όλντενμπουργκ, «Απόσπασμα σημαίας 1961», ή του Γουάλλντ Χέντρικ «Ειρήνη 1953». Ή ακόμη πιο σύγχρονα «των σπουδαστών των Γραφικών Τεχνών του Πανεπιστημίου της Βοστώνης» το 1992. Όλα έχουν ένα πολιτικό καταγγελτικό χαρακτήρα, όπως και έργα του Δημοσθένη Κοκκινίδη που δημιουργήθηκαν στη διάρκεια της δικτατορίας του Ακριθάκη και πολλών άλλων. Στη λαϊκή τέχνη, όπως π.χ. στα έργα του Θεόφιλου, έχουν ένα χαρακτήρα εθνοκοπατριωτικό (σελ. 172) ή του Κύπριου Μιχάλη Κιάσιαλου (σελ. 74). Ή ακόμη και στο έργο της Ελένης Κουρτζή που εκτός από τον πατριωτικό έχει και έναν διακοσμητικό χαρακτήρα, (σελ. 126), όπως επίσης στη λαϊκή αμερικάνικη τέχνη των Κουίλτ (σελ. 90)· δες επίσης, *Ουτοπία*, «Κριτική της καθημερινής ζωής», τεύχος 23, Ιαν.-Φεβρ. 1997. Η σημαία, πανταχού παρούσα εξάλλου στη ζωή των Αμερικανών γενικά, χρησιμοποιείται μ' αυτόν τον διπλό χαρακτήρα: Πατριωτικό και διακοσμητικό. Όμως οι σημαίες των γυναικών των Καπετανιανών είναι μοναδικές. Μας κάνουν να σκεφτούμε ότι οι λαϊκές αυτές γυναίκες θεωρούν πως η πατρίδα που σύμβολό της είναι η σημαία πρέπει να έχει πουλιά, λουλούδια, ζώα, παπαδούλες (πεταλούδες), να μας ομορφαίνει τη ζωή!

* Η *Ουτοπία* ευχαριστεί το *Κρητικό Πανόραμα* και τον Γιώργη Σταματάκη για την εγκάρδια συνεργασία τους.